

Het dichtst bij een verharde weg gelegen succesvolle broedgeval van een Brabantse Boomvalk *Falco subbuteo* in 2001

Edward Sliwinski (namens Steunpunt Brabant)

De prijsvraag

Net als in 2000 heeft het Steunpunt Brabant (SB) van de WRN in 2001 een prijsvraag ingesteld. Op deze manier hopen we het roofvogelonderzoek een positieve impuls te geven. De prijs wordt jaarlijks uitgereikt op de provinciale avond in het voorjaar als ook het jaarverslag wordt gepresenteerd (het jaarverslag van SB over 2001 is bij Kees Kraneveld te bestellen voor 2 Euro; voor adres zie binnenzijde omslag *De Takkeling*). Met de keuze van het onderwerp van de prijsvraag wil het SB aansluiten bij nieuwe ontwikkelingen in het broedgedrag van roofvogels. Winnaar van de prijsvraag is dan ook niet zozeer degene die de nestkaart heeft ingestuurd, maar eerder het roofvogelpaar dat bijzonder gedrag vertoont.

Was in 2000 de Buizerd het onderwerp, in 2001 had de prijsvraag betrekking op de Boomvalk. Aan de keuze voor de Boomvalk liggen twee redenen ten grondslag: (i) het aantal broedparen van deze soort lijkt ook in Noord-Brabant af te nemen en (ii) de soort lijkt steeds vaker in de nabijheid van de mens te broeden. De roep om aandacht voor de Boomvalk heeft in 2001 een recordaantal gegevens opgeleverd van broedgevallen van Brabantse boomvalken: 42 nestkaarten. Jammer genoeg waren er hiervan 3 die dubbel waren ingestuurd. Hiermee bleken we eigenlijk maar van 39 broedgevallen gegevens ontvangen te hebben. Daar kwam nog bij dat 2 broedgevallen wel door een Brabander waren doorgegeven, maar zich eigenlijk op Gelders grondgebied bevonden. En daarmee bleef het totaal steken op 37 unieke, echt Brabantse broedgevallen. Hiervan waren er 30 succesvol. Tussen deze 30 broedgevallen moest de winnaar dus zitten.

Opnieuw werd echter duidelijk dat de Brabantse roofvogelonderzoekers bij voorkeur in natuurgebied verkeren. In de meeste gevallen was een verharde weg in geen velden of wegen te bekennen. In de omgeving van Ravenstein was een succesvol broedgeval in een populier langs de Maas dat met enige goede wil en een telescoop vanaf de dijk gevolgd kon worden. Maar de afstand tot het nest was toch gauw een paar honderd meter. Ten noorden van Nuland werd wederom succesvol gebroed in een hoogspanningsmast. Dit broedgeval kon vanaf de weg met behulp van een telescoop goed bestudeerd worden. Otto Kwak heeft aan deze Boomvalken veel plezier beleefd. Maar ook dit nest bevond zich niet echt dicht bij de weg. Er waren echter twee broedgevallen waarbij de afstand tussen de nestboom en de verharde weg vrij klein was. In beide gevallen bevond de nestboom zich op ongeveer 30 m van de verharde weg. Net als vorig jaar werd de prijs dus gedeeld. Toevallig vonden beide broedgevallen plaats in

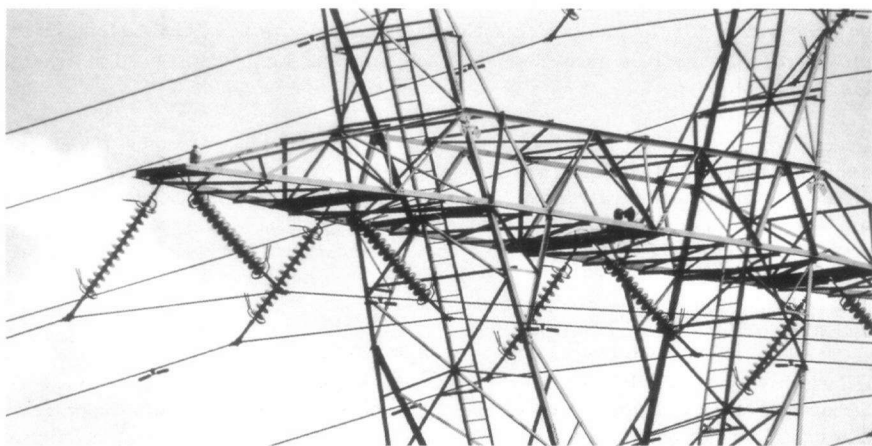
de buurt van Deurne in zuidoostelijk Noord-Brabant. De prijs werd uitgereikt op de provinciale avond van 28 maart door Jan Baan, directeur van het Brabants Landschap. Dit zijn de winnaars:

Het ene broedgeval is ingestuurd door Jan Biemans en door Theo van de Mortel. Het bevond zich in Atlasblok 52.51, kilometerhok 14. Jan schrijft op zijn nestkaart dat hij op 1 juli een oudervogel van het nest ziet afvliegen. Dat nest bevond zich op 14 meter hoogte in een Grove den. Ook vermeldt hij dat Theo het nest het eerst heeft gevonden. Maar Theo schrijft op zijn nestkaart dat hij pas op 8 juli een ouder bij het nest aantreft. Ergens klopt hier iets niet. Maar de heren zijn het er over eens dat op 20 juli 3 jongen zijn geringd. Dat hebben ze vast samen gedaan. Het legbegin werd berekend op 5 juni. Op 11 augustus heeft Jan 2 rondvliegende jongen gezien en op 20 augustus zag Theo hetzelfde.

Het andere broedgeval is ingestuurd Jos van de Laak uit Deurne. Marcel Boerenkamp had het Steunpunt al in een vroeg stadium op de hoogte gesteld dat het hier om een potentiële prijswinnaar ging. De nestboom, een populier, bevond zich in Atlasblok 52.31, kilometerhok 52. Het nest bevond zich op 20 m hoogte. Op 15 juli zag Jos een adult alarmerend boven het nestbos, poepspetters rond de nestboom en 2 jongen in het nest. Op 23 juli werden de 2 in het nest aanwezige jongen geringd. Het legbegin werd berekend op 6 juni. Bij de nacontrole op 5 augustus werd minimaal 1 uitgevlogen jong waargenomen. Op 7 augustus werd op 20 meter van het nest 1 ei gevonden.

Conclusies

In 2001 werd vanuit Noord-Brabant een recordaantal nestkaarten van de Boomvalk ingestuurd. Opvallend genoeg werd ongeveer de helft van de nesten aangetroffen in grove den, de andere helft in populier. Andere boomsoorten worden zelden gekozen. De soort lijkt geen al te best jaar achter de rug te hebben. Dit uitte zich bijvoorbeeld in het broedsucces (Bijlsma 2002), maar ook in een lager aantal broedparen. De indruk bestaat dat ook in onze provincie het aantal broedparen afneemt. Vermoedelijk houdt dit verband met afname van de hoeveelheid beschikbaar voedsel (Potters 2002). Uit grote delen van de provincie (vooral centrum) werd echter geen informatie ontvangen, zodat een compleet beeld ontbreekt. Er is grote behoefte aan broedbiologische informatie van Boomvalken vanuit gebieden als Kampina en Huis ter Heide die ideale biotopen vormen voor deze soort. Er werden weinig broedgevallen gemeld in de dichte nabijheid van menselijke activiteit. Misschien wordt dit veroorzaakt door het lage aantal broedparen. Op de provinciale avond vertelde iemand dat een paar in 1999 in Den Bosch succesvol had gebroed in een laanboom bij de bushalte. Elke keer als hij uitstapte, kon hij de valken en het nest bewonderen. En in 2000 volgde ikzelf twee nesten die zich in boomgroepjes bij een boerderij bevonden op maximaal 10 m van de verharde weg. In 2001 werden dergelijke gevallen niet aan ons doorgegeven. De belangrijkste conclusie van het Steunpunt is dat de boomvalk ons aller aandacht verdient, omdat de soort zichtbaar moeite heeft om zich op eenzelfde peil te handhaven.

Adulte Boomvalk op uiteinde traverse, en twee jongen op nest in hoogspanningsmast, Weersloot in Waterland-Oost, 23 juli 2001 (Nirk Zijlmans). Nestelen op hoogspanningsmasten is inmiddels landelijk wijd verspreid. *Adult Hobby with two nestlings on electricity tower north of Amsterdam.*

De nieuwe prijsvraag

Het Steunpunt Brabant heeft besloten om in 2002 de Havik *Accipiter gentilis* tot onderwerp van de prijsvraag te maken. De Havik is regelmatig het slachtoffer van vervolging. Desondanks breidt de soort het broedareaal uit. Van origine is de havik een bosvogel. De laatste jaren wordt in toenemende mate gebroed in eendenkooien en bosjes in opener landschap. Zo raakt het noordelijk deel van westelijk Noord-Brabant gekoloniseerd. De prijsvraag sluit aan bij deze ontwikkeling:

Wat is het kleinste bosje met daarin een succesvol broedgeval van een Noord-Brabantse Havik in 2002? Het wedstrijdelement wordt gevormd door het oppervlak van het broedbos. Voorwaarden zijn dat het broedgeval in Noord-Brabant heeft plaatsgevonden, dat er minimaal 1 jong is uitgevlogen en dat er een nestkaart van het broedgeval naar SOVON is gestuurd. De uitslag van de prijsvraag zal bekend worden gemaakt op de jaarvergadering in april 2003. Het wordt op prijs gesteld indien personen die een kansrijk broedgeval in hun gebied vermoeden, dit op de nestkaart vermelden en/of een kopie van de nestkaart naar het Steunpunt Brabant opsturen.

Literatuur

- Bijsma R.G. 2002. Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2001. De Takkeling 10: 7-48.
- Potters H. 2002. Niet Havik *Accipiter gentilis* maar voedselgebrek nekt Boomvalken *Falco sub-buteo* op West-Brabantse zandgronden. De Takkeling 10(3): in voorbereiding.

Adres: Marijkelaan 16, 5342 EM Oss.